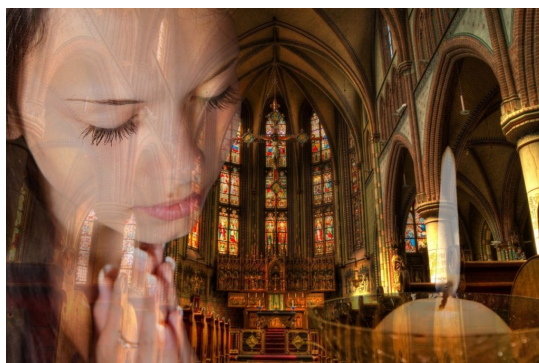

Duchovný život počas pandémie, I. časť

páter Serafino Lanzetta

27. októbra 2021 ✝ Cirkev

Túto prednášku som rozdelil na dve časti: Najprv sa zamyslím nad dôležitosťou vyživovania duchovného života v situácii kalamity, teda keď je ťažšie rozlúštiť Božiu prítomnosť, a preto je potrebná pevnejšia viera a nádej, a potom sa pokúsím ponúknuť výklad súčasnej epidemicko-pandemickej situácie spôsobenej chorobou Covid-19, pričom poukážem na príčiny výrazne neprimeranej teologicko-duchovnej reakcie na tento jav.

Zdroj: Pxhere

1. Duchovný život kresťana

Začnime túto analýzu definíciou toho, čo je to „duchovný život“. Je to život v Duchu Svätom, ktorý svojou prítomnosťou v nás prostredníctvom posväcujúcej milosti spôsobuje prebývanie Najsvätejšej Trojice v duši. Tento život, ktorý do nás vlieva Boží Duch svojou večnou láskou, má nadprirodzený ráz a robí človeka účastným na samotnom Božom živote. Otec, Syn a Duch Svätý tak žijú v duši. Do duše človeka sa vlieva život Jednorodného: pokolenie Syna a dych lásky, ktorým je Duch Svätý, takže sa človek stáva synom v Synovi a miluje Otca tou istou láskou ako Otec a Syn: Duchom Svätým.

Tento božský život v nás, ktorý prostredníctvom milosti umožňuje Bohu, aby prebýval v nás ako otec, priateľ, posvätiť a pomocník, sa rozvíja tým, že rastieme v poslušnosti Kristovi a nechávame ho rásť v nás v jeho „múdrosti, obľube a milosti“ (Lk 2,52). Duchovný život je teda žiť Krista, milovať Krista a pripodobňovať sa mu. Stručne povedané: byť Kristom; druhým Kristom, ale samotným Kristom.

Tento život v Duchu môžeme definovať aj ako „účasť na Božom živote vďaka zásluhám Ježiša Krista“ alebo ako „Boží život v nás alebo Ježišov život v nás“. Upresňuje to páter Adolphe Tanqueray:

„Tieto výrazy sú správne, ak sa dbá na ich dobré vysvetlenie, aby sa predišlo akémukoľvek náznaku panteizmu. V skutočnosti nemáme život totožný so životom Boha alebo nášho Pána, lež podobnosť s týmto životom, konečnú, hoci reálnu účasť na tomto živote. Môžeme ho teda definovať ako účasť na božskom živote, ktorú nám udeľuje Duch Svätý, ktorý v nás prebýva na základe zásluh Ježiša Krista a ktorú musíme rozvíjať napriek tendenciám, ktoré jej odporujú.“

Duchovný život je teda povýšenie človeka s rešpektom voči životu hmotnému, ktorý sa živí vonkajšími a vnútornými zmyslami, presahujúci všetko, aby sa upevnil v Jedinom, v Bohu, a to silou duše – prostredníctvom intelektu a vôle –, ktorú k tomu robí schopnou posväcujúca milosť, nadprirodzená vlastnosť, ktorá povznáša a zdokonaľuje. Duchovný život je teda život duše v stave milosti, ktorá sa zúčastňuje na Božom Duchu, na živote Boha, ktorý je v nás láskou. V skutočnosti milosť a láska vždy idú ruka v ruke, a to až do tej miery, že kde je jedno, tam je aj druhé. Pozrime sa teraz, ako milosť spolupracuje s teologickými čnosťami, najmä s vierou.

2. Viera a modlitba pre živenie života milosti

Človek nemôže byť skutočným kresťanom len vtedy, keď prijal krst a s ním posväcujúcu milosť, bez toho, aby sa staral o výživu tohto nadprirodzeného života, ktorý je v nás zasiaty. Ako semeno hodené do zeme neprinesie úrodu, ak sa oň nestaráme, tak je to aj s božským životom v človeku.

Sme vlastne výhonky naštepené na vinič: neprinesieme ovocie, ak nezostaneme spojení s viničom, s Ježišom (porov. Jn 15,1–8). Milosť nám dáva vieru – „*gratia facit fidem*“ – a s ňou aj dar nádeje a lásky. Tieto tri teologické čnosti spolu so všetkými ostatnými morálnymi čnosťami, ktoré vychádzajú zo štyroch kardinálnych čností, sú do nás vlivané milosťou. Život kresťana je teda nadprirodzeným organizmom živeným božským životom milosti.

Smrteľný hriech zabíja lásku a vyhasína milosť, zatiaľ čo viera, aj keď nedokonalá a beztvárá, zostáva ako podnet a schopnosť človeka vrátiť sa k Bohu. Viera, bez ktorej sa človek nemôže páčiť Bohu (porov. Hebr 11,6), preto znamená začiatok života v Duchu a musí byť neustále živená modlitbou, aby nezlyhala.

Práve viera udržiava v nás prebudenú Božiu prítomnosť. Vďaka nej si uvedomujeme Boha v nás. Žijeme skrze neho na základe milosti vliatej do našich srdiec Duchom Svätým, ale žijeme pre neho do tej miery, do akej odpovedáme na dar milosti uplatňovaním viery.

2. 1. Viera: hľadanie Boha cez to, čo ho skrýva

Prítomnosť Boha, ktorý posväcuje našu dušu, ako sme povedali, spôsobuje prebývanie Najsvätejšej Trojice. Tá sa usadzuje v hĺbke nášho srdca, podriadeného Božej vôli. Viera nás vedie k podriadeniu sa Božej vôli, očisťuje naše srdce od materiálnosti zmyslového poznania a od čisto telesných sklonov, ktoré nám bránia všímať si Boha alebo nás privykli na život bez Boha, bez potreby viery.

Spolu s jezuitským otcom a veľkým duchovným vodcom Jeanom Pierrom de Caussade (1675 – 1751) môžeme povedať, že len do tej miery, do akej umŕtvujeme svoje zmysly a zbavujeme sa ich, uvádzame do života vieru; zničenie zmyslov znamená kráľovstvo viery. Kráľovstvo, ktoré je ťažké prijať, ktoré si vyžaduje *agere contra*; ale len do tej miery, do akej sa usilujeme, žijeme pre Boha tým, že sa odpútavame od toho, čo je lákavé, pretože to zodpovedá nášmu spôsobu myslenia.

Jedna zo zásad, ktorú vyslovil otec de Caussade vo svojom majstrovskom diele *Odovzdanie sa Božej prozreteľnosti*, znie takto: život viery nie je ničím iným ako neustálym hľadaním Boha cez všetko, čo ho zakrýva, znetvoruje, ničí a takpovediac vymazáva. Toto tvrdenie je prekvapujúce, avšak len negáciou toho, čo je Boh spôsobom spoločným pre všetky bytosti, môžeme spoznať, čím je jedinečným spôsobom. Tu je text, v ktorom je tento princíp rozvinutý podrobnejšie:

„Duša osvietená milosťou je veľmi vzdialená od posudzovania vecí tak, ako to robia tí, čo ich merajú zmyslami, lebo nevedia, aký neoceniteľný poklad skrývajú. Ten, kto vie, že istý človek v prestrojení je kráľ, ho prijíma úplne inak ako ten, kto vidíac vonkajšiu podobu obyčajného človeka, zaobchádza s ním podľa toho, čo je zdanlivé. (...) Život viery nie je nič iné ako neustále hľadanie Boha cez všetko, čo ho skrýva, zle predstavuje a takpovediac vymazáva. Je to určite reprodukcia života Márie, ktorá od maštale až po Kalváriu zostáva pripútaná k Bohu, ktorého všetci ostatní ťažko spoznávajú, opúšťajú a prenasledujú.

Rovnako aj ľudia viery prechádzajú a prekonávajú nepretržitý sled závojov, tieňov, zjavení a akoby smrť, v ktorých každá vec robí všetko pre to, aby Božiu vôľu zneistila, ale napriek tomu plnia a milujú Božiu vôľu až do smrti na kríži.

Vedia, že tieň treba vždy opustiť, aby nasledovali toto božské Slnko, ktoré od svojho východu až po západ, nech sú mraky, ktoré ho zakrývajú, akokoľvek čierne či ťažké, osvecuje, zohrieva a láskou rozjasňuje srdcia veriacich, ktorí mu dobrorečia, chvália a kontemplujú vo všetkých bodoch jeho tajomnej obežnej dráhy.“

To zodpovedá tomu, čo svätý Ľudovít Grignon de Montfort (1673 – 1716), súčasník otca de Caussade, nazýva „čistou vierou“, plnou protirečení a odporu, ktorú Máriin služobník prežíva každý deň, zanechávajúc nebeskej Matke, zvrchovanej Kráľovnej, jasné videnie Boha. Je to Panna, ktorá svojou vlastnou podporou podporuje tú vieru, ktorej chýba rozumové vnímanie jej oddaného syna a ktorá sa v časoch temnoty stará. Ide teda o účasť na Máriinej viere. De Montfort píše:

„Ponechaj, chudobný otrok, svojej Vládkyni jasné videnie Boha, prenesenia, radosti, potešenia, bohatstvo a pre seba si vezmi len čistú vieru, plnú ľahostajnosti, rozptýlenia, nudy, vyprahnutosti; a povedz jej: „Amen, nech sa tak stane všetkému, čo Ty, moja Pani, robíš v nebi, lebo teraz je to to najlepšie, čo môžem urobiť.“

Iba „nahá viera“, ktorá nás volá späť k pasívnemu očisťovaniu intelektu svätého Jána z Kríža, alebo „čistá viera“, nám podľa úsudku otca de Caussada umožňuje rozpoznať Božie pôsobenie v dejinách, a to tak v bežných, ako aj v mimoriadnych udalostiach. V skutočnosti hovorí, že všetky udalosti, ktoré tvoria dejiny, vyjadrujú Božie vlastnosti: jeho múdrosť, moc a dobrotu. Všetky hlásajú to isté obdivuhodné slovo; „aj keď to nevidíme, musíme tomu veriť“. Páter de Caussade sa veľmi poučným spôsobom pýta:

„Čo chce Boh povedať tým, že umožňuje existenciu Turkov, protestantov a všetkých nepriateľov Cirkvi? To všetko je nápadné poučenie: znamená to nekonečnú dokonalosť Boha. Faraón a všetci bezbožníci, ktorí ho prenasledovali a budú prenasledovať, existujú len pre tento účel. (...)

Takto všeobecne hovoríš, Pane, ku všetkým ľuďom prostredníctvom všeobecných udalostí. Revolúcie nie sú ničím iným než prílivmi a odlivmi Tvojej Prozreteľnosti, ktoré v mysliach zvedavcov vyvolávajú búrky a víchrice. Ku všetkým ľuďom hovoríš konkrétne v udalostiach, ktoré sa dejú každému z nich z chvíle na chvíľu. Ale namiesto toho, aby ľudia počúvali tvoj hlas, nevidia nič iné než pohyb hmoty, slepú náhodu a ľudský živel. (...)

Ale to, čo vám hovorí Boh, drahé duše, slová, ktoré hovorí z chvíle na chvíľu, ktorých podstatou nie je papier a atrament, ale to, čo trpíte a čo musíte z chvíle na chvíľu robiť, to si nezaslúži pozornosť z vašej strany?“

2. 2. Viera v čase pandémie

K tomuto výkladu Prozreteľnosti, ktorá pôsobí v dejinách a ktorá si vyžaduje našu čistú vieru, zbavenú výlučne ľudských a vnímateľných úvah či motivácií, môžeme pridať aj problém, ktorý zachvacuje naše dni, epidémiu infekcie spôsobenej koronavírusom. Aj v prípade pandémie je na skutočné rozlúštenie toho, čo sa deje, najviac potrebná viera, ktorú vždy sprevádza nádej. Nádej existuje, ak existuje viera. Skutočne, „viera je základom toho, čo dúfame, a dôkazom toho, čo nevidíme“ (Hebr 11,1).

Veda a medicína zohrávajú zásadnú úlohu, ale videli sme, že samy o sebe nestačia. Napriek pozoruhodnému pokroku v týchto oblastiach je moderný človek zmätený a obáva sa, že z toho nemusí byť východisko. Strach sa ukázal ako jedna z hlavných chorôb týchto dní. Strach z kontaktu, malé či veľké fóbie získavajú prevahu. Veda ponúka istoty, niekedy jasnejšie a niekedy menej, keď ide o experimenty s liečbami a vakcínami, ale nedáva nám istoty, okrem prípadov, keď dospejeme k zákonu, ktorý reguluje javy.

Absolútna istota je len v pravde, ktorá zakladá človeka aj vedu v ich špecifickom bytí: Boh. Preto len viera, ktorú sme opísali ako čistú a protitendenčnú, je schopná podržať ľudskú osobu vo chvíľach nešťastia, prinášať spoliehanie sa na Božiu vôľu, skúmať ju deň čo deň, z chvíle na chvíľu. V Božej vôli je spása človeka; predovšetkým pokoj, ktorý je jej predohrou ako pokoj duchovného poriadku, ktorý nikdy nepoškodí nepriazeň udalostí.

No a viera zasa potrebuje byť živá modlitbou, aby mohla živiť nádej; spolu potom viera a nádej slúžia ako základ lásky. V láske je naplnenie, dokonalosť života v Duchu. Práve preto, aby sme dosiahli toto naplnenie, je potrebné neustále živenie modlitbou. Medzi najvzácnejšie formy modlitby, ktoré živia teologické čnosti viery a nádeje, v čase úzkosti a ťažkej skúšky, akou je napríklad mor alebo pandémie, treba zaradiť liturgickú modlitbu a najmä votívnu omšu za oslobodenie od smrti v čase moru, ktorá bola prítomná v misáli z roku 1962, ale z nového misála Pavla VI. sa vytratila. Táto omša oslobodenia je obohatená o pevnú teológiu Prozreteľného Boha, ktorý trestá, aby zachránil. Jej názov pochádza z prvých slov introitu *Recordare Domine, testamenti tui*, ktorý nás núti modliť sa nasledovne:

„Spomeň si, Pane, na svoju zmluvu a povedz anjelovi ničiteľovi: Teraz zastav svoju ruku, aby zem nezostala spustošená, a neznič každú živú dušu.“

Veľmi expresívna je aj Modlitba dňa tejto omše, ktorá jasne poukazuje na pôsobenie Boha, ktorý bičuje na základe svojej spravodlivosti plnej lásky, ale je pripravený odpustiť tým, ktorí robia pokánie za svoje hriechy a ktorí sa zbožne obracajú k svojmu Otcovi:

„Bože, ktorý nechceš smrť, ale pokánie hriešnikov: Láskavo pohliadni na svoj ľud, ktorý sa k tebe obracia; s milosrdenstvom odstráň z neho bič svojho hnevu v tej miere, v akej sa k tebe so zbožnosťou obracia: Skrze nášho Pána Ježiša Krista... atď.“

Diskvalifikuje pomstychtivý Boh, ako sa často hovorí, túto omšu a samotný starobylý misál? Nie, lež prezieravý Otec, ktorý trestá, aby očistil a posvätil tých ľudí, ktorí sú poškvrnení hriechom, a preto podliehajú večnej smrti.

Popri svätej omši sú ďalšou modlitbou, ktorá je veľmi poučná z hľadiska teológie a katechézy, ktorú obsahuje, ako aj veľmi prospešná pre ducha, Litánie k svätým podľa *Rímskeho rituálu*, upraveného do novej *Knihy požehnaní*. Medzi litániami *usus antiquior* (staršieho obradu) sa nachádzajú nasledujúce

zvolania na vyprosovanie oslobodenia od Pána:

„Od každého hriechu, od tvojho hnevu, od náhlej a nekajúcej smrti, od diablových nástrah, od všetkého hnevu, nenávisti a všetkej zlej vôle, od ducha smilstva, od blesku a búrky, od pohromy zemetrasenia, od moru, hladu a vojny, od večnej smrti.“

Ak sa od týchto modlitieb upustí alebo sa nahradia oveľa miernejšími textami, v ktorých sa vôbec nespomína vzťah medzi pohromou epidémie a Božou prozreteľnou rukou, a to kvôli novému (apofatickému) teologickému prístupu k problému zla, nehrozí, že sa postupom času zmení aj viera veriacich? To znamená, že v časoch nešťastia a katastrofy sa títo veriaci ocitnú bez viery alebo aspoň nebudú schopní vydať svedectvo o nádeji, ktorá je v nich? Je aj toto príčinou dnešného zmätku? Pozrime sa, čo sa stalo.

dokončenie v II. časti

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/duchovny-zivot-pocas-pandemie-i-cast/>